

Kursus: „Klassiõpetaja pädevuste tõstmine lõimitud õppe ja avatud õpikeskkonna kaudu“

Teema: Vastlad

Autor: Riina Tomingas

Klass: 3.- 4. klass

Maht: 6 tundi

Peaesmärk: Õpilane õpib läbi erinevate tegevuste vanu vastlatraditsioone tundma ja väärtustama

Seotus õppekavaga: Vanade traditsioonide tundma õppimine ja võrdlemine kaasaja tavadega
Teabekeskkonnas töötamine ning olulise info leidmine
Matemaatikapädevuse rakendamine igapäevases tegevuses

Seonduvad eesmärgid:

- teabekeskkonnas töötamine ning olulise info leidmine vastlakommete kohta
- õppija võrdleb vanu ja tänapäevaseid vastlatraditsioone
- õppija eristab regilaulu teistest paladest ning tunneb tema tunnuseid
- õppija saab uusi kogemusi läbi erinevate tegevuste

Pädevused:

- sotsiaalne pädevus
- õpipädevused
- enesemääratluspädevus
- matemaatikapädevus

Õpitulemused:

- õpilane töötab tekstiga ning kirjutab võrdleva jutu vastlatraditsioonidest
- õpilane tunneb regilaulu
- õpilane oskab koostada diagrammi ning seda lugeda
- kasutab suurusi mõõtes sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid
- jutustab loetust ja läbielatud sündmustest, väljendab end selgelt ja arusaadavalt
- õppija kujutab pildil liikuvat inimest õiges proportsioonis

Läbivad teemad:

- väärtused ja kõlblus: õpitakse oma kogemusi teadvustama, jälgima, koostöö kaaslastega
- tervis ja ohutus: mõistab ohu olemust, omandab oskuse käituda ohutult ja turvaliselt
- teabekeskkond: leiab sobivat teavet erinevatest allikatest
- kultuuriline identiteet: osaleb kultuurikeskkonna tavades ja kogeb sellega seonduvaid emotsioone

Lõiming:

Ainetevahelised seosed:

- Eesti keel : mõistab eakohast teksti, oskab eristada tekstis olulist ebaolulisest, oskab end suuliselt ja kirjalikult väljendada, tunneb põhilisi vastlakombeid
- Matemaatika : loeb ja mõistab eakohaseid matemaatilisi tekste, oskab mõõta läbitud teepikkusi, koostada tabelit ning selle põhjal tulpdigrammi.
- Kunstiõpetus: oskab kujutada inimest liikumises (proportsioonid)
- Muusikaõpetus: tunneb ära regivärsilise rahvalaulu

Seosed üldpädevustega:

- sotsiaalne pädevus (suhtlemisoskus, lapse maailmapildi avardamine)
- õpipädevused (eri allikatest teabe hankimine ja kasutamine,)
- enesemääratluspädevus (mina kui kultuuri edasikandja, rahvuse liige)
- matemaatikapädevus (õpitud teadmiste rakendamine praktikas)

Seosed läbivate teemadega:

- väärtused ja kõlblus : õpib tundma esivanemate kombeid, oskab suhelda eakaaslastega, saab uusi kogemusi
- tervis ja ohutus: mõistab ohu olemust ja selle tekkepõhjust
- teabekeskond: oskab leida infot erinevatest allikatest, võrdleb olulist ebaolulisest
- kultuuriline keskkond: osaleb kultuurikeskkonnas ning läbi erinevate tegevuste kogeb positiivseid emotsioone

Tegevuskava:

Eesti keel :

Eesmärk: teabekeskonnas töötamine ja olulise info leidmine vastlapäeva traditsioonide kohta

õpilane leiab teavet erinevatest allikatest, oskab tuua välja võrdluse uutest ja vanadest tavadest
õpilane kirjeldab vastlatraditsioone

- Sissejuhatus teemasse. Häälustamine ja eelteadmiste väljaselgitamine
Lapsed saavad töölehed küsimustega. (Lisa 1) . Esmalt vastavad küsimustele ise, seejärel arutlevad pinginaabriga ja täiendavad töölehti, arutelu veel ühe lapsega. Täiendavad töölehti .
- Vestlus ja kokkuvõtte tulemustest.
- Töö tekstiga. Kirjandusest ja internetist teabe otsimine. Märksõnade üles kirjutamine
- Rühmatöö: ideekaardi koostamine
- Ideekaardi tutvustamine teisele rühmale, selgitused, uute teadmiste väljaselgitamine vestluse käigus . Ideekaardis peaks kajastuma ka võrdlus tänapäevase ja vana vastlapäeva erinevustest.
- Kokkuvõtte tunnist: tunni algul tehtud töölehtede täiendamine (eelviimane küsimus), tagasiandmine enda ja oma rühma tööle. Kõigil on võimalus rääkida, mida uut teada sai.

Eesti keel:

Eesmärk: regilaulu tundmine, seostamine vastlapäevatraditsioonidega

õpilane tunneb regilaule, teab selle peamisi tunnuseid
õpilane teab vastlapäevaga seotud tavasid

- Häälestus : regilaulu näidete kuulamine
www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-vastlapaev.php
www.folk.ee > ... > [Rahvakalendri tähtpäevad](#) > [Talv](#)
- Vestlus kuuldest.
- Regilaulu lugemine Lisa 2
Vestlus loetust, sõnaselgitused ja kasutus, iseloomulikud tunnused, sisu võrdlus kommetega
- Erinevate palade katkendite kuulamine ja regilaulu eristamine nendest
- Koos mõne tuntuma laulu laulmine
- Rühmatöö : omaloomingulise regilaulu koostamine, selle ettekandmine
- Mäng „Sea saba“ - mängijal seotakse silmad kinni, peab väljalõigatud sea kujutisele kinnitama saba õigele kohale.
- Töölehe täitmine (Eelmise tunni ideekaartide põhjal, lisa 3)
- Kokkuvõte: vestlus sellest, kas neile meeldis regilaule laulda, ise neid teha ja ette kanda.

Matemaatika:

Eesmärgid: tulpdiagrammi moodustamine ja selle lugemisoskus

õpilane oskab koostada ja lugeda tulpdiagrammi

- Häälestamine: ülesande lahendamine, mille iga vastus võrdub mingi tähega. Tähtedest moodustub sõna: vastlaliug (Lisa 4)
- Õues vastlaliu laskmine. Vestlus ohutust liulaskmisest ning arvestamine kaaslastega. Iga laps saab lasta kaks liugu. Kaaslaste abiga mõõdetakse esialgu liu pikkus nõoriga. Igaüks saab lõpuks nõõri oma pikema liu pikkusega.
- Diagrammi koostamine nõõridest ja mõõdistamine õues. Lapsed asetavad oma nõõrid maapinnale, nõõridest moodustub tulpdiagramm. Mõõdulindi abil pikkuste mõõtmine, märkimine tabelisse. Diagrammi joonistamine vihikusse.
- Tööülesande täitmine tabeli ja diagrammi alusel. Lastel tööleht, kus on peal küsimused ja arvutused moodustunud tabeli ja diagrammi kohta . (Lisa 5)
- Kokkuvõtte tegemine (kellel tuli pikim liug jne)

vajalikud materjalid: mõõdulint, nõõr, tabel tulemuste kirjapanekuks,

Matemaatika:

Eesmärgid: oskus teisendada mõõtühikuid, põhitehete kordamine

õpilane tunneb mõõtühikuid ja oskab kasutada neid seostes
õpilane oskab korrutustabelit, arvutab peast

- Häälestamine: matemaatiline jutuke vastlapäevast (Lisa 6).
- Ahelmäng „Kellel on?“ mõõtühikute teisendamise kohta
- Tööleht erinevate ülesannetega mõõtühikute teisendamise kordamiseks, põhitehete kordamiseks. (Lisa 7)

- Peastarvutamismäng: tehe ja vastus (ühel lapsel on tehe, teisel vastus)

Kunstiõpetus: 2 tundi

Eesmärk: oskus kujutada inimest liikumises

- Sissejuhatus õues . Lumele enda kehast jälje jätmise erinevates liikumisasendites.
- Kujutiste vaatlemine ja mõõtmine, arutelu keha proportsioonidest
- Töö figuuridega klassis, erinevate asendite tegemine figuuridega.
- Inimese keha joonistamine liikumises: liikumine, mis on seotud vastlategevustega. Töö teostamine värvidega.

Töö teostamise ajal võimalik kuulata rahvalaule

Hindamine: Eesti keeles saab laps hinde kahe tunni tegevuse põhjal kokkuvõtvalt (ideekaardi koostamine ja esitlemine rühmas ning teise tunni lõpul kokkuvõtlik tööleht, mida täidavad iseseisvalt). Esimese tunni lõpul teevad ka kirjaliku tagasiside enda ja teiste tööle

Matemaatikas saab samuti hinde kahe tunni peale kokku: esimeses tunnis tööleht diagrammi lugemise kohta (kuna see on eelnevate klasside kordamine) ja teise tunni tööleht erinevate ülesannetega, mis sisaldavad sellel hetkel matemaatikas õpitavat)

Kunstiõpetuses: hinne valmistöö eest

Kogu vastlapäeva teema saab kokku võtta hinnangulehega:

1. Mida õppisid vastlapäevaga seotud tundidest?
2. Kuidas hindad enda tehtud individuaalseid töid?
3. Kuidas hindaksid enda tööd rühmas koos teistega?
4. Kuidas hindad teiste tööd?
5. Mida oleksid soovinud veel seoses vastlapäevaga teha?
6. Mis hinde endale tehtud tööde eest paneksid? Miks?
7. Millise hinde paneb õpetaja Sulle? Miks?
8. Õpetaja hinnang Sinu tööle :

Koostöövõimalused: Kuna tegemist on liitklassiga, siis rühmad moodustuvad erinevate klasside lastest, erinevate ainete õpetajatel võimalus lõimida teemat veelgi: loodusõpetusega (ilmavaatlused ja vastlapäeva ennustuste paikapidavus), muusikaga (rahvalaulude laulmine, lihtsate pillide meisterdamine laulu kõrvale) , kehalise kasvatusega (erinevad vanaaegsed võistlusmängud).

Lisad:

LISA 1

Eesti keel 1. tund.

Küsimused aruteluks:

- Millal peetakse vastlapäeva ja milleks?
.....
- Kuidas tähistatakse tänapäeval vastlapäeva?
.....
- Milliseid vanu kombeid vastlapäevast veel tead?
.....
- Mida tähendas vastlasõidu tegemine vanarahva jaoks?
.....
- Kuidas olete tähistanud oma perega vastlapäeva?
.....
- Mida uut said täna vastlapäevast teada?
.....
.....
.....
- Anna hinnang oma tänasele tööle. Selgita, mis õnnestus, mida oleks võinud rohkem teha, kuidas läks koostöö rühmakaaslastega jne. Millise hinde paneksid oma rühmale? Miks?
.....
.....
.....

LISA 2

Eesti keel 2. tund regilaul:

Linaliugu, pikka kiudu!

Linad liulaskejale,
takud takkalükkajalle,
elbed eestavedajalle,
tutrad tuas istujalle!

Meie teeme pikad kangad:
sada küünart kangas pikk,
kümme küünart kangas lai,
kümned tel'led, nel'läd niied,
kahesamad kammelaadid.

Audru. E 16825 (1). 1895.

Vastal, valge poisikene,

Refr.: liugu-laugu!
tillukene tihasekene,
talusse sisse ta tallutab,
uasuppi ta himustab,
seajalgu ta sirutelleb,
seasabad ta sõlmitelleb,
maonahka nokitseleb.

Võtke vastu vastelada,
laske sisse vastlasandid!

Ärge pange pahaksi,
et teid vastal vaatma tulnud,
linavästriki siia lennand.

Vastal tahab tantsitada,
tulge vastalt tantsitama,
lähme liugu laskemaie,
kõigutame kõrtsi poole!

Linad liulaskejalle,
takud takasttõukajalle,
ebemed eestvedajalle,
nälghein nälja naerijalle,
tutrad tuas istujalle.

Vastal vaagub villasida,
nuuksub linanuustikeida,
tautelleb takukoonlid.

Kui tahad vastlale andid anda -
kasvavad linad katuseni.

Kui ei taha vastlale andid anda -
siis te takkusid ootate,
karmi luida koolutate.

Kui on vastlale andid antud -
niidilinu te nopite,
niitieksi te raputate,
lõuentiks te lõugutate.

Vaatke hästi te järele:
kui on vastlad uhke'eda -

linaõied uhke'eda;
kui on vastlad ta karedad -
lina kuprata käherad.
Olge terve, nüüd täname,
linaõnne teil soovime:
linaõnned teil õitsegu,
lina-aasad teil haljagu,
linalougutid lõksugu!
Jumalaga nüüd jätame,
teisi taluse lähme,
linaõnne neil soovime.

Kursi. H III 21, 275/7 (1). 1894.

www.folklore.ee/laulud/erla/e46.htm

LISA 3

Eesti keel 2. tund

Vastlapäev on Eesti rahvakalendris liikuv püha, mida peetakse
..... Vastlapäeva peetakse.....
pühaks. Sellel päeval oli keelatud, ja
..... Kes keelu vastu eksis, sellel pidid kasvama „närused lambad“ või „takused
linad“. Lubatud oli aga, siis olid sead suvel hästi vagusad.
Vastlapäeval lõigati „Vastlapäeval lõigatud juuksed kasvavad ilusti ja ei
katke mitee,“ usuti Tori kandis. Üle maa tuntud komme on
Nagu vanast, võisteldakse ka nüüd pikima liu pärast. Vanasti lasti liugu.....
....., tänapäeval aga
..... Mehed viisid põllule,
siis pidi tuleme hea viljasaak. Vastlapäeval pidi toit terve päeva laual seisma. Hommikuti söödi
....., õhtuks keedeti, või
..... Tänapäeval küpsetatakse kindlasti
Sea sääreluust tehti Söödud kontide juurde kirjutati nimed ning kutsuti
koer tuppa. Kelle kondi koer välja valis,

LISA 4

Matemaatika 1. tund häälestamisülesanne

3. klass

Lahenda ülesanded. Igale arvule vastab üks täht. Kui arvutad õigesti, saad teada ühe vastlapäevakombe.

$$5 * 6 + 4 * 2 = \dots\dots\dots$$

$$21 * 3 - 18 : 6 = \dots\dots\dots$$

$$36 : 6 + 9 = \dots\dots\dots$$

$$(18 - 9) * 6 = \dots\dots\dots$$

$$45 - 3 * 6 = \dots\dots\dots$$

$$42 + 6 * 3 = \dots\dots\dots$$

$$43 - (29 - 13) = \dots\dots\dots$$

$$27 : 3 + 8 = \dots\dots\dots$$

$$10 * 5 - 3 * 13 = \dots\dots\dots$$

$$18 : 2 + 5 * 4 = \dots\dots\dots$$

38	15	60	27	54	11	29	17
V	S	A	L	T	U	G	I

4. klass

Lahenda ülesanded. Igale arvule vastab üks täht. Kui arvutad õigesti, saad teada ühe vastlapäevakombe.

$$640 : 80 = \dots\dots\dots$$

$$180 : (9 * 2) = \dots\dots\dots$$

$$6390 : 30 = \dots\dots\dots$$

$$48 : (6 * 4) = \dots\dots\dots$$

$$7500 : 50 = \dots\dots\dots$$

$$240 : (2 * 12) = \dots\dots\dots$$

$$4500 : 30 = \dots\dots\dots$$

$$2170 : 70 = \dots\dots\dots$$

$$360 : 9 : 2 = \dots\dots\dots$$

$$500 * 2 + 4 * 50 = \dots\dots\dots$$

20	150	1200	8	213	10	31	2
U	L	G	V	S	A	I	T

LISA 5

Täida tabeli ja tulpdigrammi põhjal lüngad.

Kõige pikema liu laskis täna Tema liu pikkuseks oli
Kõige lühem liug tuli seekord Tema liug oli pikk.
Kahe liu pikkuse vahe onmeetrit. Tüdrukutest laskis kõige pikema liu
ja poistest Peaaegu ühepikkused liud lasksid ja
..... Kokku lasksid 3. klassi lapsed meetri pikkuse
vastlaliu ja 4. klassi lapsed liu. 3. klassi liug oli 4. klassi liust
.....meetri võrra lühem/ pikem. 3. ja 4. klass lasksid kokku meetri
pikkuse liu. Õpetaja vastlaliug oli Õpetaja liug oli kogu liust
meetri võrra lühem / pikem. Tüdrukute liu pikkus oli kokku
meetrit ning poiste liug oli pikk. Arvuta, mitu korda pikema liu lasksid
poisid? Arvuta, mitme meetri võrra lühema liu
lasksid tüdrukud?

LISA 6

Matemaatika 2. tund

Vastlapäeva hommikul ärkasid Mati ja Kati vara. Ema kutsus lapsi sööma. Ta oli keetnud poolest kilost ehk grammist kaerahelvestest putru. Puder oli nii hea, et Mati sõi $32 : 8 - 18 : 9 = \dots\dots$ taldrikutäit putru ja jõi peale $36 - 5 * 7 = \dots\dots$ klaasi piima. Seejärel aitas ema Katil patse teha ning lisas, et vastlapäeval on vaja juukseid kammida vähemalt $(27 + 9) : 4 = \dots\dots$ korda, sest siis kasvavad tugevad ja terved juuksed. Ja oligi aeg hakata valmistama vastlakukleid. Nende tegemiseks läks vaja $45 : 9 * 6 = \dots\dots$ grammi pärimi, veerand ehk.....liitrit piima, $38 + 62 - 27 + 27 + 20 = \dots\dots$ grammi suhkrut, $1 \text{ kg} - 900 \text{ g} = \dots\dots$ võid, 500 g ehk kilo jahu, $\frac{1}{2}$ ehk tl soola, $\frac{1}{4}$ ehkliitrit vahukoort, vanillisuhkrut ja sidrunikoort. Kui kuklid valmis said, luges Kati need üle. Nad olid küpsetanud $45 : 5 : 3 * 7 + 4 = \dots\dots$ vastlakuklit.

LISA 7

1. Vastlapäeval oli mäel liugu laskmas 9 võistkonda. Igas võistkonnas oli 7 last. Mitu õpilast osales liulaskmise võistlusel?

.....
.....

2. Kalle ja Madis olid mäel kelgutamas. Madise liug oli 48 meetrit, Kalle liug jäi aga kolm korda lühemaks, sest ta kukkus. Kui pika liu laskis Kalle?

.....
.....

3. Kas $>$, $<$ või $=$?

2 km 60cm 2 km 6 m

18 m 30 cm 18 m 3 dm

2 t 900 kg 1 290 kg

2 h 25 min 115 min

105 min 1h 45 min

360 s 3 eurot 60 s

5 kg 325 g 825 g

3 * 8 cm 5 mm 5 * 5 cm 1 mm

4 * 8 m 15 cm 5 * 6 m 52 cm

100 s 60 min

48 h 3 ööpäeva

28 eurot 30 s 280 s

4. Vastlapäeval toodi kauplusesse müügiks 138 vastlakuklit. Kolme tunniga osteti kauplusest 34 kuklit. Kahe järgneva tunniga aga 2 korda rohkem kukleid. Mitu kuklit jäi kauplusel veel müüa?

.....
.....
.....

5. Teisenda!

1 min 20 s = s

100 s =min

4 h = min

180 min =h

2 saj = a

3 ööpäeva = h

3000 kg = t

1t 320 kg = kg

7070 g = kgg

3 kg 40 g =g

5m 25 cm =cm

384 cm =mcm

7 dm =cm

13 dm =cm

75 cm =dm cm

122 mm =cmmm

Kasutatud kirjandus:

Vahtra, L.(1991). Maarahva tähtraamat. A/S Mix

Sihvart, A. (Koost). (2000). Tähtpäevi läbi aastasade. Tallinn: Maalehe Raamat

Savi, I. (1989). Saiad, pirukad, koogid. Tallinn: Valgus

Eesti Entsüklopeedia (1998).10. köide. Tallinn: Eesti Entsüklopeediakirjastus

BERTA. Eesti rahvakalendri tähtpäevade andmebaas. Külastatud aadressil

<http://www.folklore.ee/Berta/tahtpaev-vastlapaev.php>

Kultuurilaegas. Külastatud aadressil: www.folk.ee › ... › [Rahvakalendri tähtpäevad](#) › [Talv](#)

Põldmaa, K. Nurmelt ja niidult. (1976). Tallinn: Valgus. Külastatud aadressilt:

[http:// www.miksike.ee/lisa/pidu/vastlapaev/vastlape1.htm](http://www.miksike.ee/lisa/pidu/vastlapaev/vastlape1.htm)

Ülle Tammela . Külastatud aadressilt [http:// www.tahtpaevad.weebly.com/vastlapaumlev.html](http://www.tahtpaevad.weebly.com/vastlapaumlev.html)